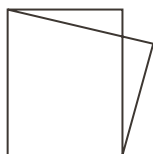

Dion Sommer: Leg – En ny forståelse

Samfundslitteratur, 2020, 150 sider

Anmeldt af Lærke Borup, adjunkt, Pædagoguddannelsen i Randers, VIA University College

Leg – En ny forståelse af professor i udviklingspsykologi Dion Sommer tager læseren med på en tour de force gennem legens historie, legens rolle og legens berettigelse nu og i fremtiden. Bogen udkommer i udgivelsesserien *Professionernes begreber*, der kaster lys over de begreber, der knytter sig til forskellige professioner. Seriens udgivelser henvender sig derfor også til et bredt publikum af studerende, undervisere og fagfolk.

Bogen er i sin fremstilling klar og logisk opbygget, og Sommer gør det tydeligt for sin læser, at han har to kerneambitioner, som han ønsker at italesætte. Den første kerneambition består i at påvise legens vigtige rolle for barnet og dermed den menneskelige udvikling gennem tiden samt legens futurologi i fremtiden og for menneskets udvikling. Den anden kerneambition består i at introducere to nye legeforståelser, hvor den første tager sit udgangspunkt i evolutionens indflydelse på legens udvikling – en

løbende proces, der kan forklares ud fra epigenetik, hvor Sommer præsenterer et nyt legesyn. Den anden tager sit udgangspunkt i epigenetik og danner grundlag for et nyt professionsbegreb, som Sommer kalder for 'intergenerational pædagogik'.

Leg – En ny forståelse består af syv kapitler, ud over redaktørernes forord til selve serien, forfatterens eget forord til den pågældende bog samt en introduktion til bogen. Første kapitel omhandler en nødvendig frisættelse af legen fra det, Sommer kalder 'den politiserede pædagogik', hvor legen er styret af læring og skoleparathed. For at understøtte sin pointe om en nødvendig frisættelse af legen følger andet kapitel med en indføring i to forskellige legesyn: et puristisk legesyn og et didaktisk legesyn. Frem for at se de to legesyn som hinandens modsætninger taler Sommer for at se de to legesyn som hinandens supplement, da de i sammenspil med hinanden kan

styrke legens udviklende potentiale. I det tredje kapitel introduceres en forståelse af leg generelt og børns brug af legetøj. I dette kapitel rettes optikken særligt imod det, Sommer kalder for 'børnevejledt leg' – det er barnet, der har styringen i legen, der foregår på barnets præmisser. Her bør den voksne gå ind i barnets zone for nærmeste udvikling, for derigennem at støtte barnet i dets udvikling, uden på noget tidspunkt at tage styringen. Kapitel fire tager sit udgangspunkt i menneskets evolution og epigenetik, hvor Sommer introducerer et nyt legesyn. Derudover introducerer han også et nyt professionsbegreb, der knytter sig til den epigenetiske udvikling, som han kalder for 'intergenerational pædagogik': Legepædagogik og miljøstimulerende pædagogik nedarves hos børn og gives videre ved næste generation. Herefter præsenteres læseren i værkets femte kapitel for leg og forskellige legerum gennem tiden, helt tilbage til den pleistocæne periode. Hermed tydeliggør Sommer legens vigtige rolle i menneskets evolutionære udvikling, hvor han knytter an til filolog og kulturhistoriker Johan Huizingas betegnelse: Homo ludens. Legen er interessant, fordi legen er universel, og dette gælder både for dyr og mennesker. Derfor må vi heller ikke undertrykke legen. Værkets næstsidste kapitel omhandler evidensen for legende læring, men ikke læring set ud fra et voksenstyret perspektiv eller som målet med legen. Derimod ses legende læring ud fra den præmis, at der i børns leg altid vil finde læring sted, da legen for barnet bliver det rum, hvor det har mulighed for at undersøge, teste og reflektere over forskellige processer i dets hverdag. Læringen vil herved fremstå som en glædelig bieffekt af legen. Bogens sidste kapitel tager sit afsæt i legens futurologi.

Med afsæt i bogens forudgående kapitler bliver det her tydeligt, hvilken rolle og funktion legen har i barnets udvikling af kompetencer i en tid, hvor teknologien gør sit hastige indtag. Hermed bliver der bundet en sløjfe tilbage til Sommers første kapitel, der omhandler frisættelse af legen og 'den politiserede pædagogik'. Det enkelte barn må i en fremtid, der er præget af diverse teknologier, hjælpes og støttes i udviklingen af sin selvforståelse, selvkontrol, fantasi og kreativitet, ved hjælp af gode legefællesskaber og legesyge voksne.

Sommer er meget bevidst om fremstillingsformen, fx hvilke emner der har måttet vige grundet seriens format, og ambitiøs på sine læseseres vegne, hvilket tydeligt ses ved fyldestgørende henvisninger til egne og andre forskeres tidligere udgivelser, både nationalt og internationalt. Bogens format er meget brugerorienteret med forholdsvis korte kapitler. Komplexiteten i Sommers værk udfoldes i tekstbokse undervejs, der understøtter læserens overblik og bidrager konstruktivt til Sommers udsigelse af væsentlige pointer, der nemt kan findes igen og slås op i. Boksene spænder over en bred vifte af tanker, refleksioner, cases og definitioner.

At legen er en kompleks størrelse, bliver tydelig for læseren under Sommers begrebsdefinition af legen. Forskellige legeteorier og undersøgelser gennem tiden bærer også præg af, at legen lader sig forme og konstruere, alt efter hvilke begrebsbriller der ses med – en udfordring, som Sommer fremhæver ved at citere legeforsker Brian Sutton-Smiths udtalelser fra 1970'erne: "Man er ikke enige om noget som helst, og stridspunkterne står i kø". Trods sit forholdsvis

korte format bidrager bogen med væsentlige nye tanker og perspektiver på legen og dens funktion. Særligt også i en tid, hvor legen kan være udfordret af pressede normeringer i daginstitutionerne. For at legen bliver udviklende for barnet, må legen foregå inden for rammer, som er gunstige for legen. Rammer, hvor børn har mulighed for at danne sunde relationer til jævnaldrende og udvikle kammeratskaber i mindre legefællesskaber, og hvor børnene også har adgang til legesyge voksne. Hvis der ikke er adgang til voksne, og børnegrupperne er for store, så opstår der konflikter, som ikke er gavnlige for børnenes udvikling og læring gennem legen. Derfor bifalder Sommer også det øgede fokus, der gennem den seneste tid har været på normeringerne i landets daginstitutioner, om end det kunne have været ønskeligt, at normeringerne ville blive hævet tidligere, samt de positive effekter, der har været af coronatidens krav om små legefællesskaber. Hvor Sommer har rettet sin optik mod bedre normeringer og legesyge voksne, der understøtter barnets udvikling af fantasi og kreativitet, kunne Sommer med fordel også have italesat legens æstetiske perspektiv og fordobling. For det er blandt andet i barnets æstetiske virksomhed, at barnet får mulighed for at reflektere over sin egen væren, men også over andres væren samt de relationer, som barnet indgår i. Barnet vil her få muligheden for at blive enten bekræftet eller afkræftet i sin forståelse af andre mennesker og den verden, det er en del af.

Sommer er tydelig i sin udsigelse af legens gavnlige virkning på barnets udvikling, sociale formåen og læringen som bieffekt. Dog kunne denne læser være bekymret for, om skyggesiderne

ved legen bliver trukket tilstrækkeligt frem i lyset. Sommer taler for, at der kan opstå konflikter i alt for store legefællesskaber, men hvad med de små legefællesskaber, er de fri for konflikter? Ikke nødvendigvis. Udskillelsen kan stadig finde sted, og ikke desto mindre kan den måske komme til at føles endnu mere voldsom for det enkelte barn, fordi barnet ikke har mulighed for at søge væk eller finde andre legefællesskaber. Det er også tydeligt i bogens tredje kapitel, hvor Sommer opridser forskellige legetyper, at farlig leg og asocial leg ikke italesæt-

tes. Hvad gør disse former for leg ved det enkelte barn? Ligeledes må det pædagogiske personale have øje for, om konstellationen i legefællesskaberne har de ønskede udviklingsperspektiver for alle børn, så det ikke kun er nogle enkelte børn, der udvikler sig.

Det bliver tydeligt for læseren gennem de syv meget forskellige kapitler, at legens væsen har en særlig rolle for barnets udvikling og for menneskeheden på sigt. Sommer fremhæver i den forbindelse syv evolutionspointer, som han

mener professionen bør rette sin optik imod, og som professionelle pædagoger bør tage med sig i deres hverdag i mødet med børn. Den måde, vi møder børnene på og leger med børnene på, har nemlig en indvirkning på det enkelte barns epigenetiske udvikling – vi bør altså rette fokus mod den 'intergenerationelle pædagogik'. Med sin brugerorientering og nye sider af forskning inden for leg er *Leg – En ny forståelse* et frisk pust inden for legeforskning, der sætter fine refleksioner i gang hos sine læsere og bidrager til gode muligheder for videre læsning.